

קשה אתו אבל אי אפשר בלעדיו

כך מתמצת עו"ד בני דון-יחיא, מומחה לדיני משפחה, את תפיסתו לגבי מוסד הנישואים. במסגרת תפקידו הוא מתפקד לעתים תכופות לא רק כמשפטן אלא גם כפסיכולוג. לאחר 35 שנה בתחום יש לו כמה תובנות על גברים, על נשים ועל מה שביניהם

מאת: אסתר טל

בני זוג שהתחתנו זה מכבר ונישאים על ענן האהבה בטוחים שהם נועדו זה לזה משחר בריאתם ושמעתה והלאה לעולם לא ייפרדו. ואולם, עו"ד בני דון-יחיא, מומחה לדיני משפחה, ירושות ועיזבונות, יודע היטב שתפיסה זו אינה עומדת תמיד במבחן המציאות. דון-יחיא, גרוש ואב לחמישה (בני 16-38) מתל אביב, מכיר מקרוב את המהמורות שטומנת בחובה המערכת הזוגית. במשך יותר מ-35 שנות עבודתו בתחום, נחשף דון-יחיא לפירוקי נישואים דרמטיים ולעתים אף טרגיים, שכמו מחקו באבחת חרב גם אהבות עזות ומבטיחות. הוא כתב שמונה ספרים בתחום עיסוקו, בהם "במשפחות הכי טובות" ו"תורת היחסים - גברים ונשים ומה שביניהם" (בהוצאת ידיעות ספרים), שמציגים תמונת רנטגן של המשפחה ושל חיי הנישואים ושמוכיחים שלאהבה יש גבולות.

לדבריו, תופעת הגירושים ההולכת ומתפשטת בארצות המערב, בהן גם ישראל, מעוררת תהיות בנוגע לסיבותיה ומציבה את השאלה: האם צריך לשנות את המציאות (ואם כן אז כיצד) או שמא יש להשלים עמה בידיעה שאלו הם החיים במאה ה-21? "בימינו, השמירה על שלמות הנישואים לאורך זמן קשה יותר מבכל תקופה בעבר", קובע דון-יחיא. "תוחלת החיים הארוכה מתמיד, המלווה באיכות חיים טובה, גורמת לאנשים באמצע החיים, כאלה שילדיהם מתחילים לעזוב את הבית

ושחשים שהגיל נושף בעורפם, להרהר בשארית חייהם. הם עושים חשבון שנותרו להם עוד עשרות שנות חיים איכותיות, ואם הזוגיות שלהם מרוקנת מתוכן, הם מגיעים למסקנה שאין סיבה להישאר ביחד. הם סבורים שעדיף ליהנות מהחיים ולא להחמיץ את ההזדמנות לפרק ב', שעשוי להיות טוב יותר מקודמו. אנשים נושאים בזיכרונם את טעם האהבה של תחילת שנות הנישואים הראשונים וחולמים על פרק ב', שיעורר בהם את סערות הרגשות של פעם". בעיניו של דון-יחיא, דווקא האחוז הגדל של

עו"ד בני דון-יחיא: "אנשים צריכים לחיות חיים איכותיים, למעט במקרה שבו הם מוכנים לוותר על אושרם כדי לא לפגוע בילדים. בעיניי זה דבר נאצל, אך נתון למצפוננו של כל אדם. עם זאת, אם החיים בבית עמוסים במתיחויות, במריבות ובצערות - עדיף לעתים לילדים שהוריהם יתגרשו"

שלוש עצות לשימור הנישואים

1. "לוותה, לוותה, לוותה. אני תמיד זכר במזמור הידוע 'עושה שלום במרומיו, הוא יעשה שלום עלינו'. זה פסוק שאומרים אותו בתפילת 18 בעמידה ובה בעת פוסעים שלוש פסיעות אחורה, אולי כדי לרמוז לנו שמי שרוצה שלום בזוגיות צריך לסגת קצת".
2. "צריך לתת מרחב לצד השני וגם להשאיר מקום לביוליים נפרדים, כמו נסיעה לחו"ל של אחד מבני הזוג עם חברים או בילוי בנפרד, בערב של נשים או גברים. זוגות רבים אינם מוכנים לכך וחבל".
3. "רצוי לנהל חשבון משותף. כך יש שקיפות ולא מתעוררים חשדות. זוגות רבים מתגרשים אחרי שהאישה השיגה את פירוט כרטיסי האשראי של בעלה, וראתה שם הוצאה על סעודה משותפת באיזו מסעדת יוקרה, על רכישת בשמים או על תכשיטים יקרים שלא הגיעו אליה".

עו"ד בני דון-יחיא: "נשים שבוחרות ללא חשש להתגרש הן תופעה רווחת כיום. בניגוד לנשים מדורות קודמים, לנשים בנות זמננו יש השכלה רחבה, קריירה וביטחון כלכלי. הן פחות חוששות מהיום שאחרי. מודעות עצמית פמיניסטית מניעה נשים לנטוש מסגרת נישואים מלחיצה, גם במחיר של פגיעה במעמד החברתי ושל ירידה ברמת החיים"

הגירושים בימים אלה אינו מרתיע זוגות צעירים אלא מאתגר אותם. "הם מאמינים שיצליחו לשרוד את המוסד הזה, שהוא מוסד נפלא, אבל לא קל, כמו שאמר שייקספיר לפני עידן ועידנים: 'קשה אתו אבל אי אפשר בלעדיו'. אנשים זקוקים לבן זוג", מחדד דון-יחיא. "חמש מילים מתמצנות זאת בפרשת בראשית: 'לא טוב היות האדם לבדו, והמילים האלה עדיין תקפות, כאילו נכתבו היום ולא לפני 4,000 שנה'.

אפשר להשוות את המערכת הזוגית לעסק, שבמסגרתו יש לקחת סיכון, להשקיע משאבים פיזיים ונפשיים, להתמודד עם משברים ולפעול להצלחתו. כל עוד הכל זורם כהלכה, אין מקום לדאגה, אך כשמתגלעים קשיים בניהול או בשותפות, נקלעים למערבולת שקשה להיחלץ ממנה. "אין ספק שגם נישואים הם עסק, שההתייחסות אליו כרוכה בהיבטים כספיים וברכוש עוד לפני החופה, כמו מימון החתונה, בחירת מקום המגורים, רכישת דירה וכמובן ניהול יומיומי של התא המשפחתי", קובע דון-יחיא ומוסיף: "אם אתה רואה בנישואים שלך עסק, אל תתפלא אם יצטרף אליך שותף ולא בן זוג". לדעתו, אסור לבני זוג לראות בנישואים סוג של עסק או יחידה כלכלית.

צריך לתכנן תקציב כמובן, אבל נישואים בראש וראשונה הם עניין של אהבה, של חברות ושל קשר נפשי. זהו הטעם העיקרי של הזוגיות. הצרה היא שגם זוגות צעירים, הנישואים על כנפי הרומנטיקה, עושים היום יותר חישובים כספיים מאשר עשו הוריהם בזמנם. הם מביאים בחשבון, במודע ובתת המודע, שאולי הם יתגרשו, לאור מקרי הגירושים הרבים סביבם. זה גורם לתופעה של חתימה על הסכם ממון בנישואים ראשונים, צעד שבעבר היה בעיקר נחלתם של זוגות מבוגרים בנישואים שניים. מי שמתעקש על עריכת הסכם ממון הם בעיקר ההורים של אחד הצדדים, שנתנו הרבה יותר כסף לרכישת הדירה, במטרה להבטיח את

ההשקעה הכספית שלהם במקרה של גירושים.

הסכם שגורר משקעים

"בנישואים ראשונים לרוב אינני ממליץ לערוך הסכם ממון, שכן המשא ומתן על פרטי ההסכם גורם לעיתים קרובות למשקעים לא נעימים. החוק קובע (גם ללא הסכם ממון) שכל הרכוש שנצבר במהלך הנישואים מעבודתם של שני הצדדים נחשב למשותף, ולא משנה על שם מי הוא רשום או נצבר. לעומת זאת, חשוב לעשות הסכם ממון בפרק ב', כשנישואים או חיים תחת קורת גג אחת, במיוחד אם עוברים להתגורר בדירה הרשומה על שמו של בן הזוג. לדוגמה, אם הסכם ממון מחייב אישה לפנות את הדירה של בעלה או של הידוע בציבור שלה, כאשר הוא יבקש ממנה או לאחר פטירתו, עליה להביא בחשבון שהיא תצטרך לעשות זאת. ייתכן שתהיה לה זכות לתבוע מזונות מהעוזבון של בן זוגה, הכוללים גם סכום כסף שהיורשים של הבעל יצטרכו לשלם לה כדי שתוכל לשכור דירה, שכן 'מדור' הוא חלק מהמזונות שהבעל חייב לאשתו גם לאחר פטירתו, אבל תשלום מזונות מהעוזבון תלוי בכל מיני נסיבות, בהן רמת ההכנסה של האישה והיקף הרכוש שברשותה. כל מקרה לגופו".

למרות הסיכון ואי הוודאות המלווים את המערכת הזוגית, דון-יחיא סבור שכאשר זוגיות מצליחה, היא דבר נפלא, שמוציא מאנשים את החלקים היפים שבהם ומביא סיפוק ושמחה, שכולם זקוקים להם. עם זאת, הוא מבהיר שאם הקשר הזוגי תקוע וגורם לסבל, לא צריך להיאחז בכוח בנישואים. "אנשים צריכים לחיות חיים

איכותיים, למעט במקרה שבו הם מוכנים לוותר על אושרם כדי לא לפגוע בילדים. בעיניי זה דבר נאצל, אך נתון למצפוננו של כל אדם. עם זאת, אם החיים בבית עמוסים במתיחויות, במריבות ובצעקות - עדיף לעתים לילדים שהוריהם יתגרשו".

שיקולים טקטיים, מניע כספי

לרוב, מי שפונה אליו מגיע במצב נפשי לא קל, ולעתים דון-יחיא מוצא עצמו מתפקד על תקן פסיכולוג. "חלק מהאנשים מגיעים אליי לאחר שהחליטו באופן סופי להתגרש, והם רוצים לדעת איך מנהלים את המשא ומתן בצורה חכמה: אם לפתוח בהליכים משפטיים ולהקדים את בן הזוג, אם לפנות לבית הדין הרבני או לבית המשפט למשפחה. השיקולים הם טקטיים, והמניע העיקרי ברוב המקרים הוא כסף. רבים באים אליי בטרם החליטו באופן סופי על פירוק הנישואים. לא טוב להם והם צריכים לדבר עם מישהו. הם מתייסרים, מתלבטים ובהרבה מקרים רוצים לשמוע את דעתי, לא רק כמשפטן. הם שואלים אם כדאי להם להתגרש, על כל מה שכרוך בכך, כמו הודאה בכישלון, פגיעה בילדים, ירידה ברמת החיים והבדידות שאולי צפויה להם. לבסוף, יש טיפוסים פיזיים, חפים מהתלבטות. הם מתלהבים, נישאים בפזיזות ואז מתגרשים בפזיזות. הם ממהרים להפריד כוחות בלי להתחשב בהשלכות החמורות שיש לכך על ילדיהם ועל עתידם האישי, על מצבם הכלכלי ועל תחושות בן הזוג שהפרידה נכפתה עליו".

כשדון-יחיא מצליח ליישב סכסוכים ולאחות מחדש מערכת זוגית שנפרמה, הוא חש כמי שמציל נפשות. "היו מקרים רבים שבהם אחד מבני הזוג הלך לפי המלצתי ליעוץ פסיכולוגי והיעוץ עזר לבני הזוג להישאר ביחד וגם שיפר את הזוגיות. אחד המקרים הזכורים לי הוא של גבר נאה, רואה חשבון מצליח כבן 40, אב לשלושה ילדים קטנים, רגישים מאוד, שלשניים מהם בעיות נפשיות. הוא ביקש להתגרש בתואנה שלאשתו יש קשר עם מישהו אחר והוא אינו מסוגל להמשיך לחיות אתה. הוא הודה בפניי שהיו לו קטעים עם נשים אחרות במהלך הנישואים. כשתהיתי מהו המוסר הכפול הזה, השיב: 'אני לא יכול לקבל את העובדה שאשתי לא הייתה נאמנה לי'. זה קרה גם לך', ציינתי.

הגבר הבהיר לי שהוא אינו רודף שמלות, אך פעם אחת הוא נסחף עם עובדת שלו. 'זה יכול לקרות', הרגתי אותו. הבהרתי לו מה הגירושים יעשו לילדים והצעתי שישקול שנית את צעדיו אם הוא עדיין אוהב את אשתו. הוא ביקש לשקול מחדש את צעדיו. חמש שנים עברו מאז, ובני הזוג עדיין נשואים".

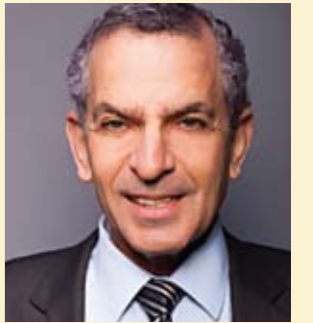
בדד אלן

"לפני עידן האינטרנט והרשתות החברתיות, רבים חששו להתגרש פן יישארו לבד, בעיקר נשים. זאת משום שלנשים גרושות, וודאי כשיש עדיין ילדים בבית, קשה יותר לפתוח פרק ב' מאשר לגברים", אומר דון-יחיא. "אבל המהפכה התקשורתית גרמה לכך שהיום בעזרת האינטרנט, לא נשארים לבד ותמיד אפשר לצאת לדייט. אולי זה לא יצליח, אבל אם מתמידים, יש מספיק אתרים המאפשרים ליצור קשר. אמנם אני שומע על המון אכזבות ועל בלופים שאנשים מנפיקים, אבל גם על זוגיות מצליחה בכל הגילים. נוסף על כך, האינטרנט והפייסבוק זמינים בכל שעות היממה, תורמים עניין ומפיגים את הבדידות. גם ערוצי הטלוויזיה הרבים מוסיפים תוכן לשעות הפנאי הריקות והקשות של אנשים בודדים", מתאר דון-יחיא. "נשים שבוחרות להתגרש ללא חשש הן תופעה רווחת כיום. בניגוד לנשים מדורות קודמים, לנשים בנות זמננו יש השכלה רחבה, קריירה וביטחון כלכלי. הן פחות חוששות מהיום שאחרי. מודעות עצמית פמיניסטית מניעה נשים לנטוש מסגרת נישואים מלחיצה, גם במחיר של פגיעה במעמד החברתי ושל ירידה ברמת החיים. תודעת הטיפול עברה מהפך, והיא משחקת לטובתן של הנשים. בזכות המודעות לכושר, לדיאטות ולטיפולים הקוסמטיים, בדמות הזרקות וניתוחים שלא היו בנגישות כזאת ובהיקף כזה בעבר, הנשים נראות היום טוב יותר מאי פעם. עם זאת, הרבה זוגות עדיין חיים ביחד באומללות, רק כי אין להם אומץ לעשות את הצעד הזה".

מיוגעי נישואים

לדעתו, צריך למצות את כל האפשרויות כדי למנוע גירושים. מניסיונו, לא מעט גרושים מתאכזבים מהחיים שלהם לאחר מכן. החלומות על בן זוג חדש ומוצלח אינם מתממשים והזוגיות השנייה מתפרקת מהר מאוד. יש מי שמתוך צורך פסיכולוגי ממהרים

עו"ד בני דון-יחיא (בצילום): "גם זוגות צעירים, הנישאים על כנפי הרוח הרומנטית, עושים היום יותר חישובים כספיים מאשר עשו הוריהם בזמנם. הם מביאים בחשבון, במודע ובתת מודע, שאולי הם יתגרשו, לאור מקרי הגירושים הרבים סביבם. זה גורם לתופעה של חתימה על הסכם ממון בנישואים ראשונים, צעד שבעבר היה בעיקר נחלתם של זוגות מבוגרים בנישואים שניים"

"רבים באים אליי בטרם החליטו באופן סופי על פירוק הנישואים. לא טוב להם והם צריכים לדבר עם מישהו. הם מתייסרים, מתלבטים ובהרבה מקרים רוצים לשמוע את דעתי, לא רק כמשפטן. הם שואלים אם כדאי להם להתגרש, על כל מה שרוך בכך, כמו הודאה בכישלון, גניעה בילדים, ירידה ברמת החיים והבדידות שאולי צפויה להם"

להתחתן שוב בלי לבדוק היטב אם בן הזוג מתאים להם, ואז הם חווים כאזבה נוספת. חוסר היכולת להישאר לבד מאפיין את שני המינים. "יש גברים גרושים שממהרים להיכנס למערכת חדשה משום שקשה להם להסתדר לבד. הם התרגלו למלון חמישה כוכבים. נשים זקוקות יותר לצד הרומנטי וגם חוששות שהזמן פועל לרעתן. אם הן פוגשות מישהו שנראה להן פחות או יותר בסדר, לא פעם הן מחליטות ללכת עליו, מהחשש שעד שימצאו בן זוג מתאים יעבור עוד זמן והגיל יפגע בסיכוי שלהן לזוגיות. "יש גברים ונשים שנהנים משני העולמות ומעדיפים לחיות בשקר ולא להתגרש. קיימת גם תופעה של 'מיועגי נישואים', אנשים שזקוקים להתרגשויות ומוצאים אותן מחוץ למסגרת הזוגית. זה מאפיין יותר גברים מאשר נשים, אף שהפער הדרמטי שהיה פעם בתחום הזה הולך ומצטמצם. גם נשים נשואות מקיימות היום קשרים מחוץ לנישואים, ויותר מאשר אימהותיהן, בין היתר הודות למתירנות של התקופה. גם השהות הממושכת מחוץ לבית (בעבודה, בלימודים ובחוגים) ותוחלת החיים הגבוהה מעודדות את חוסר הנאמנות שלהן. הן צופות עוד שנים רבות של אותה זוגיות ולעתים זה קשה", מתאר דון-יחיא. "לגברים, לעומת זאת, נוח לאחוז במקל בשני קצותיו. כלפי חוץ הם אינם רוצים להתחייב ובבית יש להם כל התנאים של בית מלון. קל להם יותר לתמרן בין הבית, שהוא עוגן של יציבות, למאהבת, שבחיקה הם יכולים לתת דרוו לרוח ההרפתקנות המפעמת בהם. יש נשים נשואות שמוכנות לעצום עין ולהמשיך במערכת זוגית שקרית, בעיקר כדי לא

לפגוע בילדים. ואכן, אם אין גיהנום בבית, לעתים עדיף לילדים שההורים לא יתגרשו, גם אם לא שוררת אידיליה ביניהם. אני מכיר בני זוג שחיים יחד בניכור רגשי, אבל המשפחה שלהם מתנהלת באופן תקין".

אמת ושקר בנישואים

במופע ההומוריסטי שהוא מריץ, "טובים השניים", דון-יחיא שואל את הקהל אם לומר את האמת בנישואים זה חכם, תם או מטומטם. "רוב האנשים משיבים 'מטומטם'. זוהי שאלה מהותית מאוד. יש שטח אפור, אבל לרוב ברור מה זה אמת ומה זה שקר. אנשים נוטים לא פעם לא לומר את האמת, מפני שבן הזוג ממילא אינו רוצה לשמוע אותה. במקרה כזה קל להם מבחינה מצפונית לכזב אותו. לדוגמה, אישה סיפרה לי שהיא רוצה להתגרש לאחר שבעלה התוודה בפניה מיוזמתו שהוא מנהל רומן עם אישה אחרת. היא אמרה לי: 'אם היה איכפת לו ממני, הוא לא היה מספר לי. אני רוצה להתגרש, לא בגלל שהוא נואף, אלא בגלל שהוא רשע'. "אינני מדבר על שקרים לבנים, שנועדו לא לפגוע בבן הזוג, אלא על נושאים מהותיים כמו נאמנות, הוצאת כספים, הכנסות והשתכרות. כשבני הזוג נמצאים על סף גירושים, יש להם נטייה, יותר לגברים מלנשים, לא לגלות את כל האמת בנושא הכנסות, השקעות ונכסים, כדי שבעת הגירושים בן הזוג לא יקבל את מלוא הזכויות המגיעות לו. אני תמיד ממליץ על שקיפות בין בני הזוג ועל הגינות בסיסית. אם אנשים ינהגו כך הם לא יצטרכו לעמוד בפני דילמה ולהחליט אם לשקר או לא. היו לי מקרים שאנשים השאירו במכוון

ראיות מפלילות כדי שבן הזוג שלהם ימצא אותן ויזום גירושים. מדובר באנשים שרצו להתגרש, אך מטעמים שונים לא רצו לזום את המהלך. לעתים הם רוצים להראות כצדיקים, ולעתים הם מבינים שהצד שיוזם את הגירושים צריך לפעמים לשלם מחיר יקר יותר. זאת מפני שאם אדם סבור שבן הזוג ממחר להתגרש, הוא עלול לסחוט אותו ולקבל יותר ממה שמגיע לו".

כמה זמן אפשר לחיות בשקר בלי להיפגע פיזית ונפשית?

"יש אנשים שחיים בשקר עשרות שנים, ולפעמים שני בני הזוג חיים בשקר. לפעמים, אדם מסתיר את הרומן מבן הזוג ובן הזוג יודע אך מעמיד פנים שהוא אינו יודע, מתוך חולשה, חוסר אכפתיות או נוחות. לפעמים משלמים על זה בבריאות. דוגמה למקרה קיצוני של הסתרה היא בעל שמסתיר ילד שנולד מחוץ למסגרת הנישואים. לפעמים הוא נפגש עם אותו ילד ומסתיר זאת מאשת חיקו ומילדיו. זהו 'תיק' כבד מאוד. נתקלתי בלא מעט מקרים שבהם הילדים מהנישואים התנכרו לאביהם כשנודע להם על אח מקשר כזה, הן בגלל המעשה שעשה, הן בגלל ההסתרה מהם והפגיעה באמם".

על מה צריך לשים דגש ערב החתונה כדי לא ליפול בפח?

"אני ממליץ ללכת לליעוץ זוגי עוד לפני החתונה, כי גם בתקופת החיזור יש מריבות או חיכוכים, אם כי בעוצמה נמוכה יותר. הבעיה עם רוב בני האדם היא שהם אינם יודעים לריב כמו שצריך וגם אינם יודעים להתפייס כהלכה. אין אדם שיש לו אינטליגנציה רגשית מושלמת, וזהו האינטליגנציה החשובה ביותר". ■

< באת הספר "הסולם" (דילשוני, בעברית ובאנגלית) וכן מידע על קורסים וסדנאות להשכנת שלום אפשר להשיג באתר www.beshalom.org. את גליה חלפי אפשר להשיג במייל: galia@beshalom.org